

■
ABDÜLKADİR GEYLÂNÎ,
EL-GUNYE Lİ-TÂLİB-İ TARİKİ'L-HAK: HAK YOLCULARININ KİTABI,
Çev.: Osman Guman,
Gelenek Yayıncılık, İstanbul, 2013, 823 S.

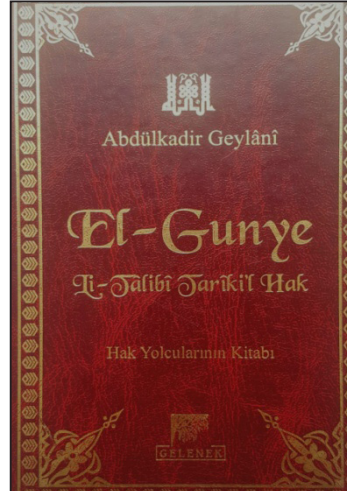
Yüksek Lisans Öğrencisi

AHMET BARAN BEKİROĞLU

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

orcid.org/0000-0002-2896-3250

abb-06@hotmail.com

Ey günahta ısrar, taşkınlık, zulüm, haksızlık, gaflet, hüsrân ve isyanı sebebiyle huzurdan kovulanlar! Allah'ın gazabına ve aşağılamasına maruz kaldığımız için musibetiniz ne büyük sizin! Yok mu ağlayacak gözleriniz ve dökülen gözyaşlarınız! Ne zaman tövbe edecek, ahiret için hazırlık yapmaya koyulacaksınız? Ertesi yıl mı? İyi ama ömrün ne kadar olacağını belirleme yetkisi sizde mi ki! Niceleri tam bekleedikleri şeyi elde ettiklerini düşünürlerken yarıda bırakarak ölüp gittiler. (s.740)

Gavsü'l-A'zam, Bâzü'l-Eşheb gibi lakaplarla da anılan Muhyiddîn Ebû Muhammed Abdülkâdir ibn Ebî Salih Mûsâ Zengîdost el-Geylânî; 470/1077 yılında, İnan'ın kuzeyindeki Geylân bölgesinin Neyf köyünde dünyâyâ gelmiştir. Kendisinin hem "Seyyid" hem de "Şerîf" olduğunu gösteren nesep silsileleri vardır. On sekiz yaşındayken ilim tahsili için Bağdat'a gelerek zamanın meşhur hocalarının ders halkalarında tahsilini ikmâl etmiştir. Bağdat'ta bir yandan ilmî tahsilini devam ettiren Abdülkâdir Geylânî, diğer yandan tasavvufî eğitim de almış, zaman zaman Bağdat harâbelerine çekilerek nefis terbiyesi ve tezkiyesine ağırlık vermiştir. Onun inziva hayatı 25 yıl kadar sürmüştür. 513/1119 yılında, melâmet meşrebine de sahip olduğu anlaşılan Ebû'l-Hayr Ebû Abdullâh Hammâd ibn Müslim ed-Debbâs (ö.525/1130) ile karşılaşmış ve onun sohbetlerine katılmıştır. Daha sonra Ebû Sa'd el-Muharrimî'den hırka-i tarîkat giymiştir. Abdülkâdir Geylânî, Ebû Sa'd el-Muharrimî'nin vefâtından sonra hem medresenin sorumluluğunu hem de dergâhının postnişinliğini üstlenmiştir. Doksan bir yaşında 561/1166 yılında, bir Cumartesi gecesi Bağdat'ta vefât eden Şâh-ı Geylânî'nin düşünceleri ve tarikatının faaliyetleri geniş bir coğrafyada hâlâ etkilidir.

Abdülkadir Geylânî'ye nispet edilen eserler, yakınları ya da müritleri tarafından vaazlar esnasında alınan notlardan derlenerek oluşturulmuşken tanıtımını üstlendiğimiz *el-Gunye*, onun bizzat telif ettiği tek eser olma özelliğiyle tebârüz eder.

Tam adı, *el-Gunye li-Tâlibî Tarîkı'l-Hak* (Hak yolun taliple-ri için kâfi) olan eser; fıkıh, akâid ve tasavvufî ilgili bir ilmihâl kitabı mâhiyetindedir. Yazma nüshalarda on bâb, altı kitap ve üç yüz dokuz fasıldan oluşan eserin ilk baskısı 1288/1871'de Kâhire Bulak

Matbaası'nda yapılmıştır. Müellif, kitabın ön sözünde eseri talebelelerinden birinin ısrarı üzerine, onun istekli olduğunu görmesi ve isteğini kabul hususunda gayb âleminden aldığı işaretle telife başladığını belirtir (s.27,28).

el-Gunye, yayınevi ve müellifin ön sözü akabinde, “İbadetler Fıkhı”, “İtikat”, “Sohbetler”, “Faziletli Ameller” ve “Tasavvuf” adlı beş bölümden oluşur. Her bölüm kendi içinde başlıklara taksim edilmiştir. İbadetler Fıkhı adlı ilk bölümde (s.29); “Müslüman Olmak İsteyen Ne Yapmalı?”, “Namaz”, “Zekât”, “Oruç”, “Hac ve Umre”, “Ahlâk ve Görgü Kuralları” adlı altı başlık yer alır. Şer’î adaba dair bilgileri ihtiva eden bu bölümde, ibadetlerin manevi boyutlarına değinilir ve fikhî konular müellifin mensup olduğu Hanbelî mezhebine göre açıklanır.

“İtikat” adlı ikinci bölümde (s.161); “Ehl-i Sünnet’in İnanç Esasları” ve “Hidâyet Yolundan Sapan Fırkalar” adlı iki başlık yer alır. Bu bölümde akaide dair bahisler ele alınır. Bidat fırkalar ve onların bâtil görüşleri maddeler halinde sıralanır.

“Sohbetler” başlıklı üçüncü bölüm (s.271), eserin en hacimli kısmıdır. “Kur’an ve Hadislerden Öğütler” başlığıyla oluşturulan bu bölümde; İstiâze ve Besmele ayetlerinin tefsiri, tövbeye ve takvaya dair konular yer alır. Mübarek Ay ve Günler bahsinde ise bu günlerin faziletiyle yerine getirilmesi gereken ibadetlerin önemi vurgulanır.

Faziletli Ameller adlı dördüncü bölümde (s.579); “Haftanın Günlerinin Fazileti”, “Oruç”, “Gece ve Gündüz İbadetleri”, “Beş Vakit Namaz”, “Cenaze”, “Nafîle Namazlar”, “Diğer Nafîleler” adlı başlıklar yer alır. Ayrıntılı bir şekilde ele alınan konular çok sayıda hadisle desteklenir. Bölüm, Şâh-ı Geylani’nin bir Kadir Gecesi yapmış olduğu coşkulu vaaz ve duasıyla sonlandırılır.

Kitabın “Tasavvuf” adını taşıyan son bölümünde (s.745): “Müridliğin Adabı” ve “Kâdiri Tarikatının Yedi Esası” adlı iki başlık yer alır. Burada irade, mürid, murâd, mutasavvıf, sufi tabirlerinin anlamı üzerinde durulur. Mezkûr terimler âyet ve hadislerin ışığında açıklanır. Ardından tarikat adabı Sünnî bir tasavvuf anlayışı çerçevesinde işlenir. Kâdiri tarikatının üzerine bina edildiği yedi esas olan mücahede, tevekkül, güzel ahlak, şükür, sabır, rıza ve sıdk kavramları; âyet, hadis ve büyük sufilerin sözleriyle açıklanır.

Farsça ve Urduca'ya da tercüme edilen *el-Gunye*, Sultan II.Abdülhamid'in emriyle 1303/1885 yılında İstanbul'da Süleyman Hasbî tarafından *Umdetü's Sâlihîn fî Tercemeti Gunyeti't Tâlibîn* adıyla Türkçe'ye ilk defa tercüme edilmiştir. Eser 1971'de A. Faruk Meyan tarafından *İlim ve Esrar Hazinesi* ve 1980'de Abdülkadir Akçiçek tarafından *Hakkı Arayanların Kitabı* başlıklarıyla tercüme edilerek basılmıştır. 2013'de Osman Güman tarafından yapılan elimizdeki tercüme; sade, anlaşılır bir dil ve üslupla oluşturulmuştur. Kitapta, ibadetleri yerine getirirken yapılması tavsiye edilen ve hadislerde varid olan duaların Arapça ifadelerine yer verilmesi uygulama için kolaylık sağlamaktadır.

Tasavvuf sahasında zahir ve batın ilimlerinde kendini geliştirmiş tarikat sahibi bir otoritenin telif ettiği kitabın bundan sonraki baskılarında, hadislerin tahrir ve değerlendirmelerine yer verilmesi araştırmacılar için faydalı olacaktır. Tasavvufla ilgili merak edilen konularda önemli bir başvuru kaynağı niteliğindeki eseri tekrar okuyucuyla buluşturan mütercim ve yayınevini tebrik ederiz.